

EURO & TALOUS

SUOMEN PANKIN AJANKOHTAISIA ARTIKKELEITA TALOUDESTA

Sisältö

Ennuste: Suomen talous toipuu pandemiasta, mutta kasvaa senkin jälkeen hitaasti

3

SUOMEN TALOUDEN ENNUSTE

Suomen talous toipuu pandemiasta, mutta kasvaa senkin jälkeen hitaasti

Eilen – Euro & talous 6/2020 – Suomen talous

Talouden taantuma vuonna 2020 on jäämässä Suomessa pienemmäksi kuin muualla euroalueella, mutta talvi on vielä vaikea. Koronaviruspandemia väistyy rokotusten myötä vuoden 2021 aikana, ja yksityinen kulutus kääntää Suomen talouden 2,2 prosentin kasvuun. Kasvu vahvistuu 2,5 prosenttiin vuonna 2022. Ennustejakson lopussa vuonna 2023 talous palaa hitaaseen 1,5 prosentin kasvuun, joka kuvastaa pitkän aikavälin vaimeita kasvuedellytyksiä.

Maailmantalous on vahvistunut kevään romahduksen jälkeen, ja myönteiset rokotekehitysuutiset ovat piristäneet mielialaa. Suomen tärkeimpien kauppakumppanien taloudet uhkaavat kuitenkin lähikuukausina heikentyä koronaviruksen toisen aallon vaikutusten vuoksi. Suomen ulkoisen toimintaympäristön toipuminen vie aikansa, ja erityisesti investoinnit Suomen vientimarkkinoilla jäävät selvästi pandemiaa edeltäneistä arvioista. Suomen vienti alkaa toipua asteittain vientimarkkinoiden vetämänä vuoden 2020 romahduksen jälkeen. Nettovienti eli viennin ja tuonnin erotus ei juurikaan tue kasvua ennustevuosina.

Taloukasvu on ennustevuosina yksityisen kulutuksen varassa. Kotitalouksien tulot kasvavat vakaasti, ja kuluttajien luottamuskin vahvistuu sitä mukaa kun pandemian uhka väistyy. Kotitalouksien lisääntynyt varovaisuus, työttömyyden uhka sekä kulutusmahdollisuuksien kapeneminen rajoitustoimien vuoksi ehtivät nostaa

kotitalouksien säästämisasteen ennätyslukemiin. Käyttämättä jääneet tulot antavatkin lähivuosina lisää liikkumavaraa kotitalouksien kuluttamiseen.

Epävarmuus talouskehityksestä on saanut yritykset Suomessakin lykkäämään tai peruuttamaan tuotannollisia investointejaan. Investointeja painaa lähivuosina myös rakentamisen heikko kehitys. Kaiken kaikkiaan yksityiset investoinnit supistuvat vuosina 2020 ja 2021 ja alkavat selvästi kasvaa vasta vuonna 2022, kun pandemian aiheuttama epävarmuus hälvenee ja vienti kohenee. Pandemian väistymisen jälkeenkin investointihalukkuutta painavat heikot tuotto-odotukset.

Työmarkkinat toipuvat hitaasti koronapandemiasta ja siihen liittyvistä rajoitustoimista. Vuonna 2020 prosenttiyksiköllä heikentynyt työllisyysaste kasvaa noin 1,5 prosenttiyksikköä vuosina 2021–2023 eli reiluun 73 prosenttiin.

Hintapaineet ovat ennustevuosina vähäisiä. Kuluttajahintojen nousuvauhti on hidastunut kuluvana vuonna koronapandemian takia 0,4 prosenttiin mutta alkaa vuonna 2021 asteittain kiihtyä yksityisen kulutuksen kasvun tukemana. Palkat nousevat ennustejaksolla keskimäärin noin 2 prosentin vauhtia. Työn hinta nousee kuluvana vuonna vain vähän, mutta hinnan nousu vauhdittuu vuonna 2021, kun työnantajien sosiaaliturvamaksujen väliaikaiset lykkäykset päättyvät. Suomen kustannuskilpailukyky kohenee euroalueeseen nähden vuonna 2020, mutta uhkaa heiketä seuraavina vuosina.

Talouspolitiikalla on pehmennetty taantumien vaikutuksia. Julkisen talouden rahoitusasema suhteessa BKT:hen heikkenee vuonna 2020 lähes yhtä jyrkästi kuin finanssikriisiä seuranneessa taantumassa vuonna 2009. Alijäämää kasvattavat verotulojen väheneminen sekä talouden tukitoimet, lisääntyneet työttömyysmenot ja hallitusohjelman mukaiset menolisäykset. Alijäämä vuonna 2020 on noin 7 % suhteessa BKT:hen, josta se pienenee asteittain reiluun 2 prosenttiin vuonna 2023. Julkisen velan suhde BKT:hen kasvaa kriisin myötä voimakkaasti. Vuonna 2023 velkasuhde on jo 74 %. Julkisen talouden rakenteellinen jäämä jää kriisin jäljiltä entistä heikommaksi, minkä vuoksi arvio kestävyysvajeesta on heikentynyt 5½ prosenttiin.

Vaikka koronapandemian aiheuttama taantuma on jäänyt pelättyä pienemmäksi, se heikentää talouden kasvuedellytyksiä. Pandemian toisen aallon myötä investoinnit vähenevät edelleen ja työmarkkinoiden toipuminen viivästyy. Kriisin jälkeenkin pitkän aikavälin kasvuedellytyksiä painavat väestön ikääntyminen ja vaimea tuottavuus.

Ennusteessa on riskejä molempiin suuntiin. Jo lyhyellä aikavälillä talousnäkymissä on suurta epävarmuutta sen suhteen, miten nopeasti pandemia saadaan hallintaan. Epävarmuutta arvioidaan perusennusteen lisäksi kahden vaihtoehdoisen skenaarion avulla. Hyvässä tapauksessa lääketieteellinen ratkaisu saadaan käyttöön jo vuoden 2021 alkupuolella ja talouskasvu vauhdittuu selvästi ennustettua enemmän. Edelleenkin ei ole poissuljettua, että talvella epidemia laajenee ja kansalaisia joudutaan suojelemaan talouden laajalla sulkemisella. Epidemian pitkittyessä talous supistuisi vielä vuonna 2021. Pahimmillaan koronakriisi voi jättää suuren pysyvän jäljen Suomen talouteen.

Talouden toipuminen vie aikaa

Taulukko 1.

Ennusteen keskeiset tulemat

Prosenttimuutos edellisestä vuodesta

	2019	2020 ^e	2021 ^e	2022 ^e	2023 ^e
Bruttokansantuote	1,1	-3,8	2,2	2,5	1,5
Yksityinen kulutus	0,8	-5,3	3,6	4,0	1,8
Julkinen kulutus	1,1	3,2	2,1	-0,7	0,2
Kiinteät investoinnit	-1,0	-3,1	-2,2	3,1	2,2
Yksityiset kiinteät investoinnit	-1,6	-5,6	-3,2	3,8	2,3
Julkiset kiinteät investoinnit	2,1	8,3	1,7	0,3	1,8
Vienti	7,7	-9,1	5,7	3,9	3,3
Tuonti	3,3	-7,1	4,5	4,0	3,3
Kysyntäerien vaikutus kasvuun					
Kotimainen kysyntä	0,5	-2,8	1,8	2,6	1,5
Nettovienti	1,7	-0,8	0,4	0,0	0,0
Varastojen muutos ja tilastovirhe	-1,0	-0,2	0,0	0,0	0,0
Säästämisaste, kotitaloudet, %	0,4	7,7	4,7	1,6	0,6
Vaihtotase, %, suhteessa BKT:hen	-0,2	-0,7	-0,3	-0,4	-0,4
	2019	2020 ^e	2021 ^e	2022 ^e	2023 ^e
Työmarkkinat					
Tehdyt työtunnit	1,2	-1,8	0,5	1,1	0,8
Työlliset	1,1	-1,6	0,1	1,1	0,7
Työttömyysaste, %	6,7	7,8	8,3	7,7	7,4
Yksikkötyökustannukset	1,3	2,8	1,5	0,5	1,4
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohti	1,3	0,6	3,6	1,9	2,3
Tuottavuus	0,0	-2,2	2,0	1,4	0,8

Ennusteen keskeiset tulemat

Bruttokansantuote, hintaindeksi	1,8	2,1	1,2	1,3	1,5
Yksityinen kulutus, hintaindeksi	1,0	0,3	1,0	1,3	1,6
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	1,1	0,4	0,9	1,2	1,5
Pl. Energia	1,0	0,8	0,8	1,2	1,4
Energia	3,0	-4,8	2,2	1,8	1,9

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Toimintaympäristö: oletukset ja rahoitusolot

Koronaviruspandemia hallitsee edelleen talousnäkyviä. Maailmantalous on vahvistunut kevään romahduksen jälkeen, ja myönteiset uutiset lääketieteellisistä ratkaisuista koronaviruksen nujertamiseksi ovat piristäneet talouden toimijoiden mielialaa. Suomen tärkeimpien kauppakumppanien taloudet uhkaavat kuitenkin lähikuukausina heikentyä koronaviruksen toisen aallon, rajoitustoimien ja pandemiasta kumpuavan epävarmuuden seurauksena. Niin kauan kuin lääketieteellisiä ratkaisuja pandemian pysäyttämiseksi ei ole tai niitä ei ole saatu laajamittaiseen käyttöön maailmalla, osaa rajoitustoimista joudutaan jatkamaan ja epävarmuus varjostaa talouden kasvua. Talousnäkyvien pysyvämpi kirkastuminen edellyttääkin koronaviruksen leviämisen saamista hallintaan. Ennuste perustuu 24.11.2020 käytettävissä olleisiin tietoihin.

Maailmantalous vahvistuu epidemiatilanteen ehtoilla

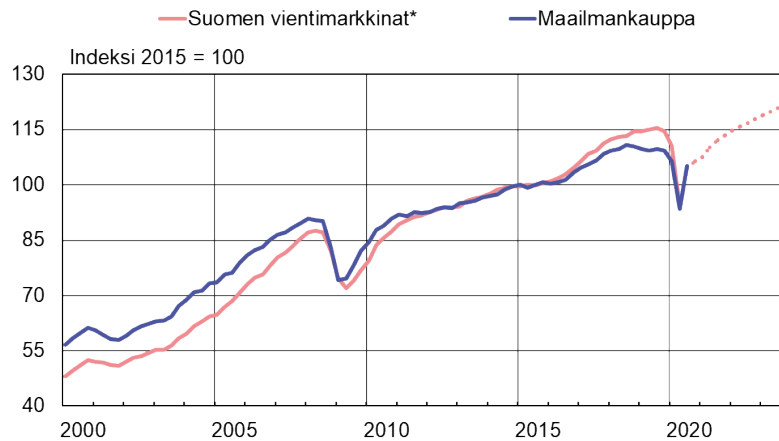
Maailmantaloudessa nähtiin voimakas toipuminen kesällä toisen vuosineljänneksen romahduksen jälkeen. Maailmankaupan volyyymi palautui syyskuussa jo alkuvuoden tasoille, kun virustilanne rauhoittui monessa maassa kesän aikana. Ulkoisen talousympäristön vahvistuminen on parantanut myös Suomen talousnäkyviä, ja Suomen vientikysyntä toipuu maailmankaupan vanavedessä (kuvio 1). Elpyminen on kuitenkin hidasta, eikä koronapandemiaa edeltänyttä vientikysynnän huippua ylitetä ennen kuin vuonna 2022.

Globaali talous on painunut poikkeuksellisen syvään taantumaan tänä vuonna. Vaikka taantuma näyttää jäävän aiemmin arvioitua hieman pienemmäksi, globaali bruttokansantuote ei palaudu ennustehorisontilla koronapandemiaa edeltäneelle ennusteuralle. Maailmantalouden elpyminen jatkuu vuonna 2021, kun lääketieteellisiä ratkaisuja viruksen leviämisen torjumiseksi saadaan markkinoille. Ennusteessa oletetaan, että lääketieteelliset ratkaisut saadaan pitkälti onnistuneesti käyttöön maailmalla vuoden 2022 alkupuoleen mennessä. Globaali kasvu vakautuu pitkän

aikavälin keskimääräisen kasvun tuntumaan, eli vajaan neljään prosenttiin, ennustehorisontin loppupuolella. Maailmantalouden tuleva kehitys riippuu kuitenkin yhä ratkaisevasti koronavirustilanteesta. Erityisesti lyhyellä aikavälillä pandemian aiheuttama epävarmuus näyttyy edelleen suurena. Ilman lääketieteellisiä ratkaisuja, jotka vähentävät viruksen leviämistä aiheuttavia huolia ja rajoitustoimenpiteiden tarvetta, maailmantalouden toipuminen pysyy haavoittuvana.

Kuvio 1.

Suomen vientikysyntä toipuu maailmankaupan vanavedessä

Lähteet: CPB, eurojärjestelmä ja Suomen Pankki.

*Vientiosuuksilla painotettu tuonti Suomen viennin kohdemaissa keskimäärin. Ennusteen taustalla oleva oletus vientimarkkinoiden kasvusta on kuvattu katkoviivalla.

15.12.2020
eurostat@us.fi
38284@Vientimarkkinat_2

Myös euroalueen taloudessa nähtiin voimakas palautuminen kolmannella neljänneksellä, kun virustilanne rauhoittui. Euroalueen bruttokansantuote on kuitenkin edelleen vuoden 2019 lopun tasoa matalammalla. Euroopan talouksien toipumista hidastaa koronavirusepidemian toinen aalto, joka uhkaa heikentää talouskasvua uudelleen vuodenvaihteen aikoihin. Monessa Suomelle tärkeässä kauppakumppanimaassa, kuten Ruotsissa ja Saksassa, koronavirustilanne on vaikeutunut syksyn aikana. Euroalueen bruttokansantuotteen odotetaan silti saavuttavan hyvän kasvuvireen vuoden 2021 aikana (taulukko 2), kun lääketieteelliset ratkaisut saadaan vähitellen otettua käyttöön ja elpyminen pääsee vauhtiin virushuolten väistyessä.^[1] Toipuminen on kuitenkin hidasta, eikä euroalueella palauduta ennustehorisontin aikana kriisiä edeltäneelle ennusteuralle koronapandemian aiheuttamien tuotantotappioiden vuoksi. Myös euroalueen toipuminen on vahvasti sidoksissa pandemiatilanteen paranemiseen.

Sekä yksityinen kulutus että yksityiset investoinnit toipuvat vähitellen euroalueella epävarmuuden hälvetessä. Kriisiä edeltäneet tasot kulutuksessa ja investoinneissa saavutetaan vuoden 2022 puolivälissä. Inflaatio kiihtyy euroalueella vain varovaisesti lähivuosina talouden toipuessa taantumasta. Ison-Britannian EU-eron astuminen voimaan sopimuksettomana vuodenvaihteessa heikentäisi hetkellisesti hieman myös

1. Euroalueen ennusteeseen voi tutustua tarkemmin osoitteessa <https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/index.en.html>.

Suomen vientikysyntää ja nostaisi vientihintoja.

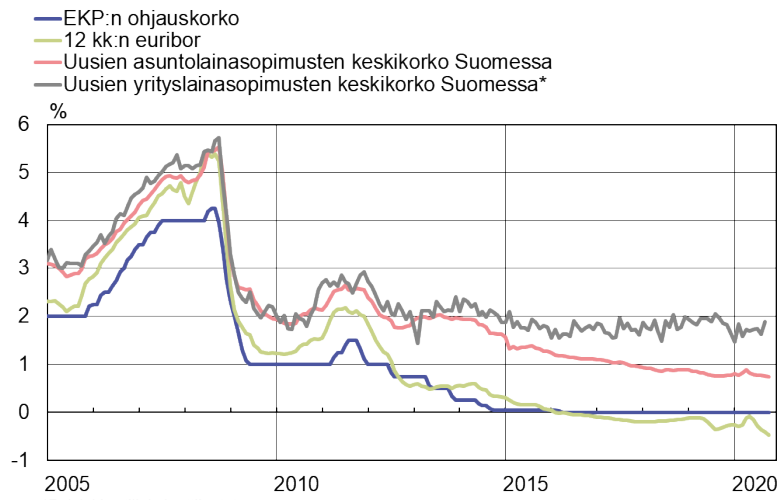
Rahoitusolot tukevat kasvua

Euroopan keskuspankki (EKP) on vuoden aikana keventänyt rahapolitiikkaansa merkittävästi. Se on kasvattanut olemassa olevaa omaisuuserien osto-ohjelmaa ja maaliskuun lopulta lähtien tehnyt ostoja EKP:n neuvoston uudessa pandemiaan liittyvässä osto-ohjelmassa (PEPP), jonka kokoa kasvatettiin joulukuussa 1 850 mrd. euroon ja kestoja jatkettiin ainakin vuoden 2022 maaliskuuhun. Lisäksi EKP on lieventänyt kolmannen kohdennetun pitempiaikaisen rahoitusoperaatioiden sarjan ehtoja entisestään ja päättänyt joulukuussa kolmesta uudesta operaatiosta vuoden 2021 kesäkuun ja joulukuun välillä. Joulukuussa päätettiin myös jatkaa pandemiaan liittyvää, kohdentamattomien pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden sarjaa (PELTRO) neljällä uudella operaatiolla vuoden 2021 aikana. Korot ovat edelleen alhaiset. Perusrahoitusoperaatioiden korko on 0,00 %, maksuvalmiusluoton korko 0,25 % ja talletuskorko -0,50 %. EKP:n neuvosto odottaa ohjauskorkojen pysyvän nykyisellään tai sitä alemmina, kunnes arviointijakson inflaationäkymät palautuvat vankasti riittävän lähelle kahta prosenttia, mutta alle sen, ja kehitys näkyy johdonmukaisesti myös pohjainflaatiossa.

Rahoitusolot ovat pysyneet Suomessa keveinä ja kasvua tukevinä myös vuoden loppupuoliskolla. Sekä uusien yrityslainojen että uusien asuntolainojen keskikorot ovat pysyneet koko vuoden maltillisina Suomessa (kuvio 2). Rahoitusmarkkinoilla lyhyiden korkojen odotetaan laskevan hieman euroalueella ennustejakson aikana (taulukko 2). Alhaisina pysyvät rahoituskustannukset tukevat omalta osaltaan talouden toipumista. [Pankkien luotonannon seurantakyselyn](#) perusteella yrityslainojen luottopolitiikka on keventynyt, asuntolainojen luottopolitiikka pysynyt keskimäärin ennallaan ja kulutusluottojen luottopolitiikka hieman kiristynyt tänä vuonna Suomessa. Vuoden viimeiselle neljännekselle kysely ennakoi pientä kevenemistä kotitalouslainojen luottopolitiikassa Suomessa. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin mukaan rahoitusvaikeudet ovat alkuvuoteen nähden lisääntyneet hieman rakennussektorilla, mutta rahoitusvaikeudet eivät yleisesti ottaen ole nousseet erityisen suureksi tuotannon tai myynnin esteeksi tänä vuonna.

Kuvio 2.

Uusien lainojen keskkorot ovat pysyneet maltillisina

Lähteet: Euroopan keskuspankki, Reuters ja Suomen Pankki.

15.12.2020
eurojatalous.fi
38284@AsuntoYritys_korot(E)

Taulukko 2.

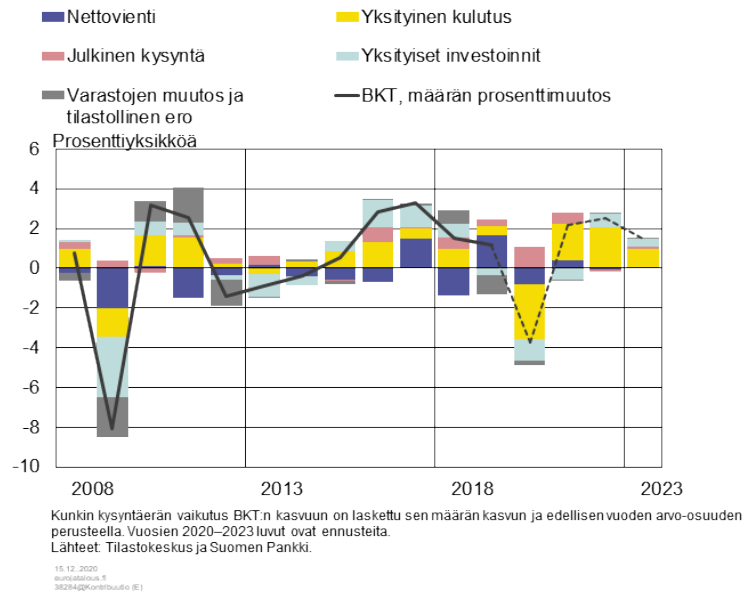
Ennusteen oletukset					
	2019	2020 ^e	2021 ^e	2022 ^e	2023 ^e
Volyymin prosenttimuutos edellisestä vuodesta					
Euroalueen bruttokansantuote	1,3	-7,3	3,9	4,2	2,1
Maailman bruttokansantuote	2,7	-3,5	5,6	3,9	3,4
Maailmankauppa ¹	0,6	-9,5	7,1	4,3	3,6
Suomen vientimarkkinat ²	1,4	-9,6	6,7	4,9	3,5
Öljyn hinta, USD/barreli	64,0	41,6	44,0	45,7	46,9
Suomen kilpailijamaiden vientihinnat euroina, prosenttimuutos	1,8	-4,5	0,8	2,1	1,9
Euribor, 3 kk, %	-0,4	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
Suomen nimellinen efektiivinen valuuttakurssi ³	106,0	108,6	110,0	110,0	110,0
Euron arvo Yhdysvaltain dollareina	1,12	1,14	1,18	1,18	1,18
¹ Laskettu tuonnin painotettuna keskiarvona.					
² Suomen vientimarkkinoiden kasvu on tuonnin kasvu Suomen viennin kohdemaissa keskimäärin niiden vientiosuuksilla painotettuna.					
³ Laaja nimellinen efektiivinen valuuttakurssi, 2015 = 100. Valuuttakurssi vahvistuu, kun indeksi nousee.					
Lähteet: Eurojärjestelmä ja Suomen Pankki					

Kysyntä

Koronapandemia ja siihen liittyvät rajoitustoimet koettelevat Suomen talouskasvua vielä alkuvuoden 2021. Sitä mukaa kun pandemia rokotusten myötä saadaan vuoden 2021 aikana hallintaan, Suomen talous alkaa kuitenkin kasvaa yksityisen kulutuksen johdolla.

Kuvio 3.

Taloukasvu on yksityisen kulutuksen varassa

Kulutus elpyy nopeasti, kun epävarmuus väistyy

Kokonaiskysynnän kasvu lepää pääosin yksityisen kulutuksen kasvun varassa (kuvio 3). Kotitalouksien ostovoimaa kasvattavat ennustejaksolla ensisijaisesti ansiotason nousu ja tulonsiirrot. Työllisyys alkaa hitaasti parantua vuodesta 2021 alkaen, mikä lisää kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja ja tukee ostovoiman kasvua. Tulonsiirtoja kasvattavat etenkin työttömyyden lisääntyminen ja eläketulojen kasvu. Myös inflaatio on hidasta, mikä tukee ostovoiman kasvua. Kaiken kaikkiaan kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat vuosina 2020–2023 keskimäärin noin 2 prosentin vuosivauhtia. Reaalitulot kasvavat keskimäärin 1 prosentin verran vuosina 2020–2023.

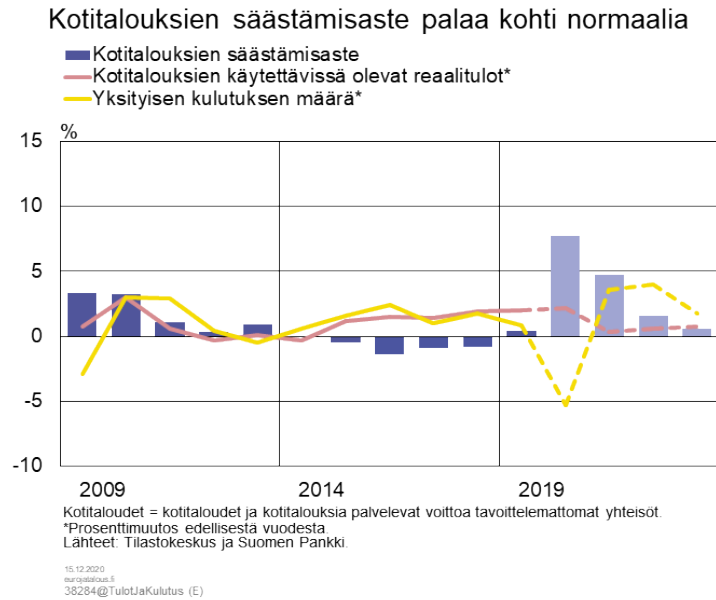
Kuluttajien luottamus on syksyn jäljiltä edelleen alamaissa, ja koronapandemian toinen aalto painaa yksityisten palveluiden kysyntää vielä alkuvuonna 2021. Sitä mukaa kun tautitilanne saadaan hallintaan ja epävarmuus hälvenee, yksityinen kulutus elpyy nopeasti. Vuosina 2021 ja 2022 yksityinen kulutus kasvaa keskimäärin hieman alle 4 prosentin vuosivauhtia, mutta hidastuu sen jälkeen lähemmäksi pitkän aikavälin kasvua eli alle 2 prosenttiin. Pandemian ei oleteta jättävän pysyvää jälkeä yksityisen kulutuksen kasvuun, mutta sen rakenne voi muuttua. Esimerkiksi verkkokauppa voi pysyvästi kasvattaa osuuttaan kaupasta.

Kotitalouksien lisääntynyt varovaisuus sekä kulutusmahdollisuuksien kapeneminen rajoitustoimien vuoksi ovat nostaneet kotitalouksien säästämisasteen ennätyslukemiin vuonna 2020, ja säästämisaste pysyy korkeana vielä vuonna 2021 (kuvio 4). Kun tilanne normalisoituu, säästämisaste alkaa vähitellen palautua kohti pitkän aikavälin tasoja. Käyttämättä jääneet tulot antavat lähivuosina lisää liikkumavaraa kotitalouksien kuluttamiseen.

Asuntomarkkinat ovat pysyneet vilkkaina koronapandemiasta huolimatta. Uusia

asuntolainoja on nostettu runsaasti vuoden 2020 mittaan, mikä on kiihdyttänyt asuntolainakannan kasvua. Myös vapaa-ajan asuntolainat ovat herättäneet paljon kiinnostusta. Sen sijaan kulutusluottojen kasvu on hidastunut merkittävästi. Asuntolainojen koroissa ei ole tapahtunut suuria muutoksia, ja lainakorot ovat pysyneet maltillisina.

Kuvio 4.

Epävarmuus painaa investointeja

Epävarmuus talouskehityksestä on saanut yritykset Suomessakin lykkäämään tai peruuttamaan tuotannollisia investointejaan. Investointeja painaa myös rakentamisen heikko kehitys, varsinkin asuntojen uudisrakentamisessa. Asuntorakentamisen volyyymi on jatkanut laskuaan ja myönnettyjen rakennuslupien määrä on vähentynyt edelleen vuoden 2020 aikana. Kasvaneen epävarmuuden lisäksi asuntorakentamisen hiljenemistä selittää normaali suhdannevaihtelu, sillä ennen pandemiaa asuntorakentamisessa vallitsi pitkään korkeasuhdanne. Kaiken kaikkiaan yksityiset investoinnit supistuvat vuosina 2020 ja 2021 ja alkavat selvästi kasvaa vasta vuonna 2022, kun pandemian aiheuttama epävarmuus häviää. Pandemian väistymisen jälkeenkin investointihalukkuutta jäävät painamaan epäsuotuisa väestökehitys ja heikko tuottavuuskasvu.

Vaikka suomalaisyritysten rahoitusolot eivät ole juuri kiristyneet koronakriisin seurauksena, yrityslainojen kysyntä on kesän ja alkusyksyn aikana vähentynyt vähäisten investointien vuoksi.

Vienti toipuu, mutta hitaasti

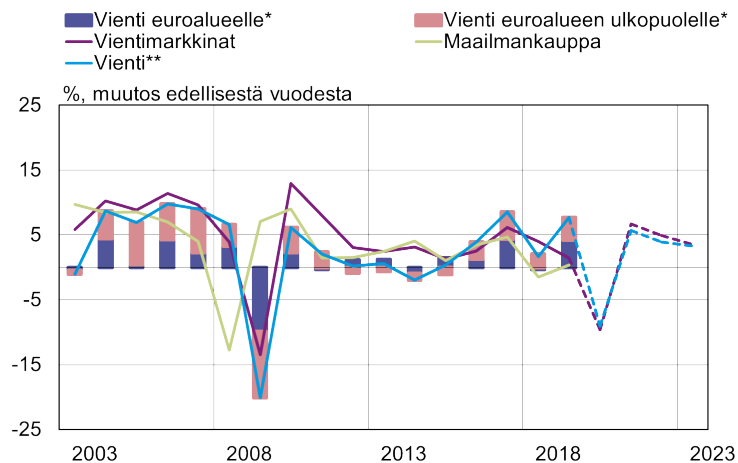
Suomen vienti vähenee vuonna 2020 lähes 10 % vientimarkkinoiden supistumisen myötä. Kun pandemian akuutti vaihe vähitellen väistyy, maailmantalous ja Suomen vientimarkkinat alkavat toipua (kuvi 5). Suomen vienti toipuu vientimarkkinoiden vetämänä vuoden 2020 notkahduksen jälkeen noin 6 prosentin kasvuun vuonna 2021.

Vienti kasvaa vuosina 2021–2022 vain hieman hitaammin kuin vientimarkkinat ja saavuttaa hieman viipeellä vientimarkkinoiden kasvun vuonna 2023. Suomen tavaravienti painottuu investointitavaroihin ja välituotteisiin, ja globaali epävarmuus jarruttaa investointeja vielä ennustejakson alussa. Kaiken kaikkiaan viennin arvioidaan lähivuosina toipuvan kohtuullisen hyvin koronapandemian aiheuttamasta notkahduksesta.

Tuonti kasvaa lähivuosina suunnilleen samaa vauhtia viennin kanssa. Tuontia kasvattaa muun muassa se, että Suomen vientiteollisuus käyttää runsaasti ulkomaisia raaka-aineita ja välituotteita. Myös yksityisen kulutuksen ja investointien elpyminen lisää tuontia etenkin ennustejakson loppupuolella. Nettovienti eli viennin ja tuonnin erotus ei juurikaan tue kasvua ennustevuosina. Vaihtotase pysykin ennustevuosina alijäämäisenä, keskimäärin noin 0,5 prosentissa suhteessa BKT:hen.

Kuvio 5.

Vienti toipuu vähitellen vientimarkkinoiden vanavedessä

*Maksusetilaston mukaan.

**Viennin määrä viitevuoden 2010 hinnoin.

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

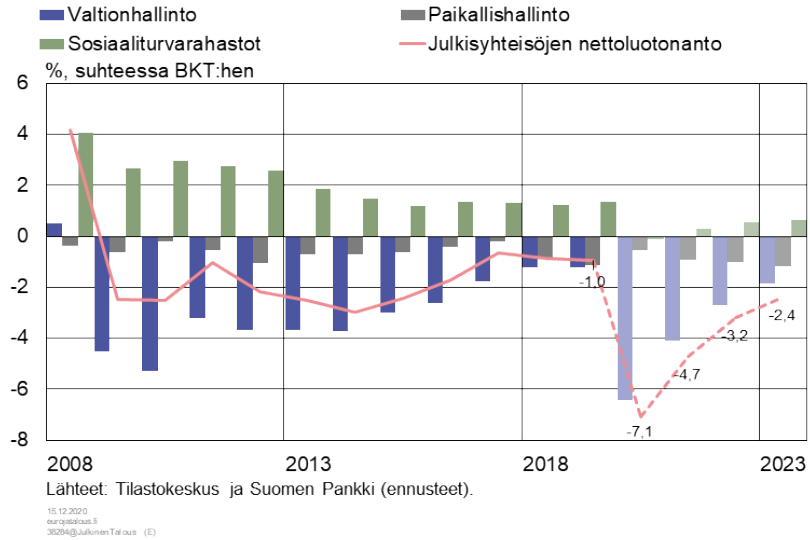
15.12.2020
eurojalous.fi
37094@intra-Extra-E&I%

Julkinen velka kasvaa tuntuvasti

Julkisen talouden rahoitusasema suhteessa BKT:hen heikkenee vuonna 2020 lähes yhtä jyrkästi kuin finanssikriisiä seuranneessa taantumassa vuonna 2009. Alijäämä vuonna 2020 on noin 7 % suhteessa BKT:hen ja pienenee asteittain reiluun 2 prosenttiin vuonna 2023 (kuvio 6).

Kuvio 6.

Koronakriisi heikentää rajusti julkisyhteisöjen rahoitusasemaa

Koronavirukseen liittyvät torjunta- ja tukitoimet, lisääntyneet työttömyysmenot sekä hallitusohjelman mukaiset menolisäykset kasvattavat julkisia menoja voimakkaasti vuonna 2020. Samalla väestön ikääntyminen ylläpitää palvelutarpeen vuosittaista kasvua. Julkisia investointeja kasvattavat ennusteajaksolla muun muassa väylähankkeet ja kuntayhteisöjen rakennusinvestoinnit.

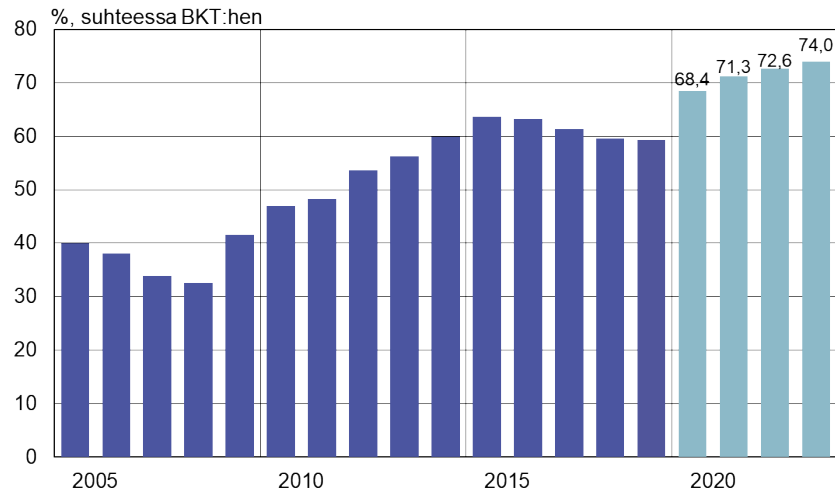
Veroluonteisista tuloista erityisesti arvonlisä- ja yhteisöverotulot sekä työnantajien sosiaaliturvamaksut pienenevät vuonna 2020. Myös ansiotuloverotuksen indeksitarkistukset ja teollisuuden sähköveron alennus pienentävät verotuloja. Julkista taloutta toisaalta vahvistavat ennusteajaksolla eräiden välillisten verojen, kuten polttoaineveron, kiristykset.

Julkisyhteisöistä valtionhallinto kantaa koronakriisin raskaimman taakan. Valtio tukee vahvasti kuntayhteisöjä tulonsiirroin ja veroperustemuutoksien avulla, jolloin paikallishallinnon rahoitusasema vahvistuu hieman väliaikaisesti. Sosiaaliturvarahastot jäävät hetkellisesti alijäämäisiksi, mutta palaavat sitten ylijäämäisiksi.

Suhdannelitilanteen ja elvyttävän finanssipolitiikan lisäksi myös muun muassa valtion tekemät pääomittamiset ja verotuksen maksujärjestelyhuojennukset kasvattavat suoraan julkista velkaa, vaikka niillä ei ole vaikutusta alijäämään. Julkisen velan suhde BKT:hen kasvaa vuonna 2020 noin 9 prosenttiyksikköä verrattuna edellisvuoteen. Vuoteen 2023 mennessä velkasuhde kasvaa 74 prosenttiin (kuviot 7).

Kuvio 7.

Julkisyhteisöjen velkasuhde kasvaa yli 70 prosenttiin

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiokonttori ja Suomen Pankki.
15.12.2020
eurojatalous.fi
38284@veikka_pitka

Tarjonta ja suhdannetilanne

Vaikka koronapandemian aiheuttaman taantumaa syvyys on jäänyt odotettua pienemmäksi, talouden potentiaalinen kasvu hidastuu väliaikaisesti. Pandemian toisen aallon myötä investoinnit vähenevät edelleen ja työmarkkinoiden toipuminen viivästyy. Pääomakannan ja työpanoksen kasvu jää vaatimattomaksi ennustejaksolla.

Työllisyys toipuu hitaasti

Työmarkkinat toipuvat hitaasti koronapandemiasta ja siihen liittyvistä rajoitustoimista. Vuonna 2020 prosenttiyksiköllä heikentyvä työllisyysaste kasvaa noin 1,5 prosenttiyksikköä vuosina 2021–2023 eli reiluun 73 prosenttiin. Työllisiä on ennustejakson lopussa noin 7 000 enemmän kuin vuonna 2019. Työttömyysaste nousee 8,3 prosenttiin vuonna 2021 ja laskee vähitellen 7,4 prosenttiin vuonna 2023.

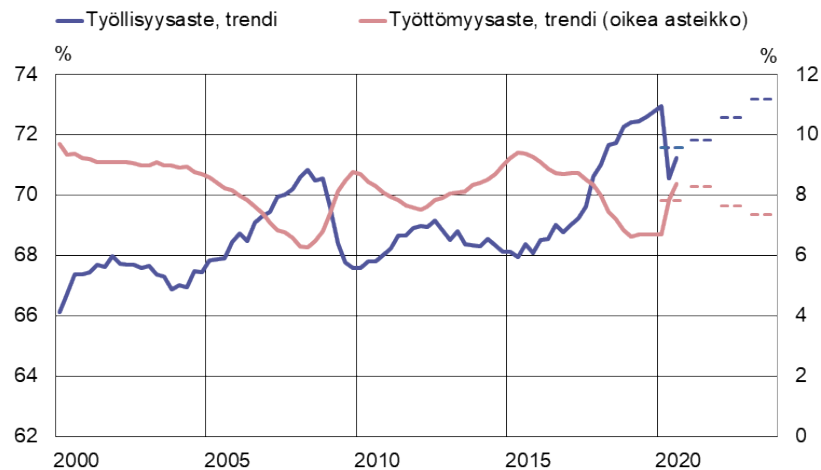
Työllisyys heikkeni keväällä pandemian ensimmäisen aallon aikana selvästi, kun viruksen leviämisen estämiseksi käyttöön otetut rajoitustoimet ja terveyshuolet romahduttivat kysynnän (kuvio 8). Kun epidemian ensimmäinen aalto heikentyi vuoden 2020 toisen neljänneksen lopussa, myös työllisyys parani selvästi kolmannella neljänneksellä. Työttömyys lisääntyi keväällä työllisten supistumisesta vähemmän lomautusten suuren määrän vuoksi. Enimmillään kokoaikaisesti lomautettuja oli toukokuussa noin 170 000, ja lokakuussa oli edelleen lähes 60 000 henkeä lomautettuna.

Työmarkkinatilanne on edelleen heikko, vaikka työllisyys onkin lähtenyt toipumaan kevään supistumisesta. Loppuvuonna 2020 työllisyyden kasvu taantuu epidemian toisen aallon myötä. Ennustejakson alkupuolella epävarmuus painaa yhtäältä kuluttajien ostohalukkuutta ja toisaalta työnantajien uskallusta sekä mahdollisuuksia avata uusia työpaikkoja. Myös työllisyysodotukset ovat syksyllä 2020 alkaneet uudelleen vaimentua.

Työllisyyttä ennakoivat indikaattorit ovatkin kautta linjan heikkoja, ja työllisyyden hitaan toipumisen puolesta puhuvat myös vaimeana pysyvä talouskasvu sekä ennallaan olevat rakenteelliset haasteet. Työikäisen väestön supistuminen jatkuu tänä vuonna ja tulevinakin vuosina, ja avoimien työpaikkojen ja työttömien työnhakijoiden välillä on yhteensopivuusongelmia. Lomautusten muuttuminen työttömyydeksi ja työttömyysjaksojen mahdollinen pitkittyminen hidastavat työmarkkinoiden toipumista ennusteajaksolla.

Kuvio 8.

Osa lomautuksista valuu työttömyyteen

Lähteet: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus ja Suomen Pankki

15.12.2020
 Harjoitustehtävä 5
 302948|Työllisyys (E)

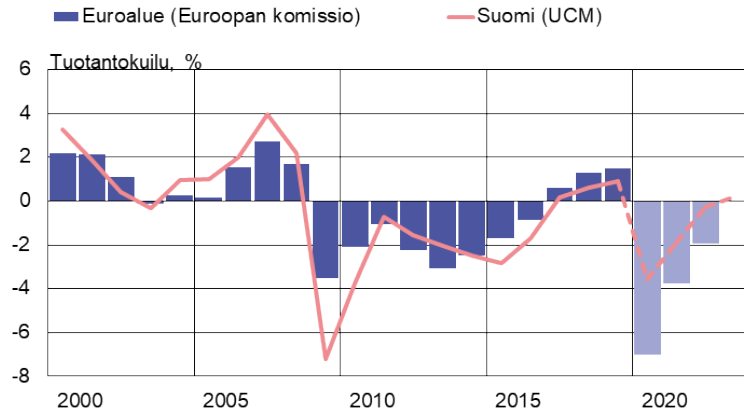
Taloukasvun eväät ovat niukat

Koronapandemian aiheuttamaan taantumaan jouduttiin tilanteessa, jossa Suomen talous oli supistunut kaksi perättäistä vuosineljännestä vuoden 2019 lopulla. Vuonna 2019 BKT kasvoi kuitenkin vuositasolla vielä arvioitua potentiaaliaan nopeammin, mutta tuotantokuilu kääntyy taantumana myötä noin 3,5 % negatiiviseksi vuonna 2020 (kuvio 9). Tämä on vähemmän kuin vielä kesällä arvioitiin, koska taantumaan syvyys on jäänyt odotettua pienemmäksi. Palvelutoimialojen aktiviteetin heikkenemisellä oli hyvin suuri vaikutus tuotantokuilun äkilliseen syvenemiseen koronakeväänä (ks. [Koronakriisin syvyys ja siitä palautuminen](#)). Nykyisen kriisin odotetaan hidastavan talouden potentiaalinen kasvua tilapäisesti ennustejakson aikana, mutta BKT:n arvioidaan kasvavan potentiaalinsa tuntumassa ennustejakson lopulla.

Koronapandemia on symmetrinen sokki, ja se on vienyt myös euroalueen talouden syvään taantumaan. Suomen tuotantokuilu kehittyi läheisesti euroalueen tuotantokuilun kanssa ennustejakson aikana, joskaan Suomen negatiivinen tuotantokuilu ei jää ennusteajaksolla yhtä syväksi kuin euroalueella keskimäärin. Tästä huolimatta Suomen taloudessa tulee olemaan resurssien merkittävää vajaakäyttöä ennustejakson aikana.

Kuvio 9.

Suomi ja euroalue syvässä taantumassa

Suomen tuotantokuilu arvioitu pienen havaitsemattomien komponenttien mallin (UCM) avulla. Lähteet: Euroopan komissio ja Suomen Pankin laskelmat.

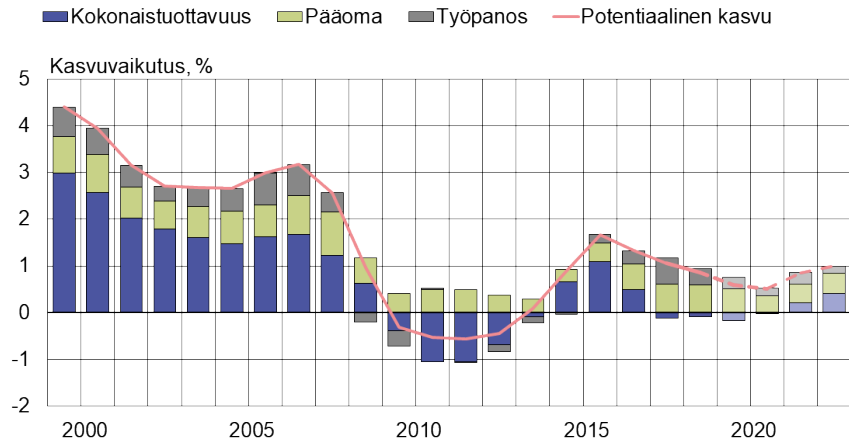
15.12.2020
eurostat@ec.europa.eu
30294@Ouppu@sup_2 (E)

Kriisi hidastaa tuotantopotentiaalin kasvua tilapäisesti vuosina 2020–2023 (kuvio 10). Vaikka talouskasvu palautuukin keskipitkällä aikavälillä kriisiä edeltävään kasvuvauhtiin, potentiaalisen tuotannon taso jää aiempaa alemmaksi. Pääomakannan kasvu jää hyvin vaatimattomaksi vuosina 2020–2021 investointien vähyyden vuoksi, mikä heikentää osaltaan tuotantopotentiaalia. Pandemian seurauksena vähentynyt työpanos ja sen hidas elpyminen sekä rakenteellisen työttömyyden hienoinen kasvu heikentävät työpanoksen merkitystä tuotannon lähteenä ennustejaksolla. Lisäksi työpanoksen tarjonnan kasvua rajoittaa edelleen se, että 15–74-vuotiaan väestön määrä alkaa vähentyä. Kokonaistuottavuuden kasvu jää vaimeaksi muun muassa tarjontaketjuhäiriöiden ja resurssien uudelleen allokoinnin viiveiden vuoksi.

Pitkittyessään pandemia voi hidastaa talouden potentiaalista kasvua myös pysyvästi (vrt. riskiarvio). Lomautusten ja työttömyysjaksojen pitkittyminen voivat johtaa rakennetyöttömyyden kasvuun ja osallistumisasteen laskuun ja siten supistaa työpanosta pysyvästi. Pitkäkestoinen investointien heikkous, konkurssit sekä pääoman tuhoutuminen rapauttavat pääomakantaa, ja T&K-investointien väheneminen voi hidastaa myös tuottavuuden kasvua pitkällä aikavälillä. Talouden rakenteellisilla jäykkyyksillä ja kitkoilla on suuri merkitys sille, kuinka tehokkaasti talouden voimavarat kohdentuvat uudelleen ja tuotantopotentiaali kehittyy.

Kuvio 10.

Kriisi hidastaa tuotantopotentiaalin kasvua

Kuviossa on esitetty Suomen Pankin havaitsemattomien komponenttien mallilla tuotettu arvio potentiaalisen tuotannon kasvusta sekä eri tekijöiden vaikutusta kasvuun.

Lähde: Suomen Pankin laskelmat.

15.12.2020
eurojatalous.fi
siv2044@vienti.fi (tuotanto/E)

Hinnat, palkat ja kustannukset

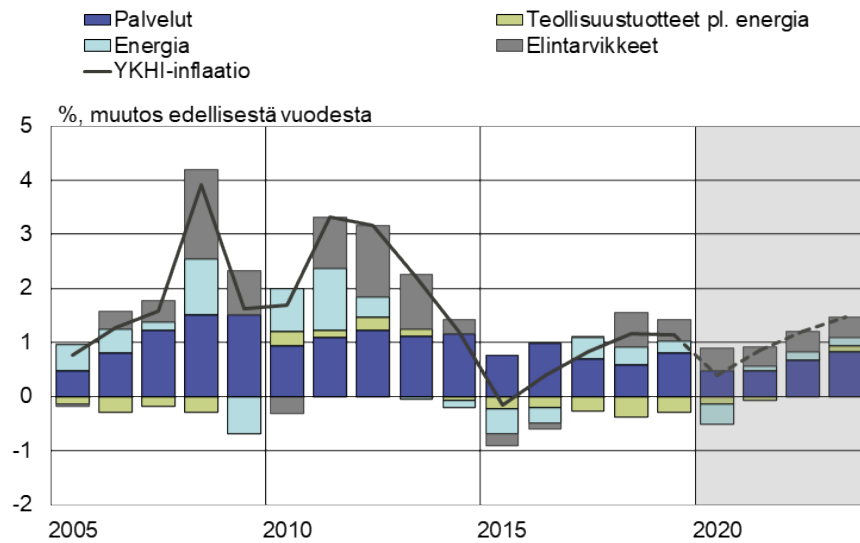
Kuluttajahintojen kasvu on hidastunut kuluvana vuonna 0,4 prosenttiin koronapandemian vaikutusten takia. Inflaatio alkaa kuitenkin palautua asteittain ennalleen ennustejaksolla yksityisen kulutuksen kasvun tukemana. Nimellisansioiden kasvu hidastuu 1,7 prosenttiin vuonna 2020 ja nopeutuu hieman vuonna 2021. Ansiotasoindeksi nousee ennustejaksolla keskimäärin noin 2 prosentin vauhtia. Palkkasumma notkahti lomautusten ja irtisanomisten vuoksi vuoden 2020 toisella neljänneksellä, vaikka ansiotaso nousi. Palkansaajaa kohden lasketut palkansaajakorvaukset kasvavatkin kuluvana vuonna vain vähän, mutta kasvu palautuu ennalleen ennustejaksolla. Suomen kustannuskilpailukyky kohenee euroalueeseen nähden vuonna 2020, mutta uhkaa heiketä seuraavina vuosina.

Kuluttajahintojen nousu pysähtyi

Kuluttajahintojen nousu yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä (YKHI) mitattuna hidastuu 0,4 prosenttiin vuonna 2020 koronapandemian välillisten vaikutusten vuoksi (kuvio 11). Inflaatio on kuitenkin ollut Suomessa nopeampaa kuin euroalueella. Esimerkiksi lokakuussa YKHI-inflaatio oli Suomessa 0,2 %, kun se euroalueella jäi -0,3 prosenttiin. Hintojen nousua on hillinnyt vuoden toisella neljänneksellä selvästi laskenut raakaöljyn hinta, joka on kuitenkin vuoden mittaan noussut pohjalukemistaan. Myös pohjainflaatio on hidastunut kuluvana vuonna selvästi Suomessa muun euroalueen tavoin. Pandemian vaikutusten vuoksi palveluiden hintojen nousu hidastuu vain noin prosenttiin ja kulutustavaroiden (teollisuustuotteet pl. energia) hinnat laskevat 0,5 % edellisvuoteen nähden. Elintarvikkeiden hinnat (ml. alkoholi ja tupakka) ovat sen sijaan nousseet reilun 2 prosentin vauhtia, kun pandemian seurauksena niiden kysyntä on kasvanut.

Kuvio 11.

Inflaatio kiihtyy ennustejaksolla kulutuksen elpymisen myötä

Lähteet: Eurostat ja Suomen Pankin ennuste.

15.12.2020
eur.rj@finans.fi
30284@Y1011 (E)

Vuonna 2021 inflaatio kiihtyy 0,9 prosenttiin. Alkuvuodesta hintojen nousu pysyy vielä vuoden 2020 viimeisen neljänneksen tavoin hitaana, kun pandemian vaikutukset hillitsevät kysyntää. Toisella neljänneksellä inflaatio nopeutuu 1,2 prosenttiin, kun energian hintojen vaikutus kääntyy inflaatiota kiihdyttäväksi. Loppuvuodesta 2021 kulutuksen kasvu sekä ennusteen perusuran oletusten mukainen pandemian vaikutusten laantuminen tukevat erityisesti palveluinflaatiota. Veronkorotusten inflaatiota kiihdyttävä vaikutus vuonna 2021 on 0,4 prosenttiyksikköä, johon vaikuttavat vuoden 2020 elokuuhun ajoittunut polttoaineverojen korotus sekä ensi vuodelle päätetyt tupakka- ja alkoholiverojen korotukset.

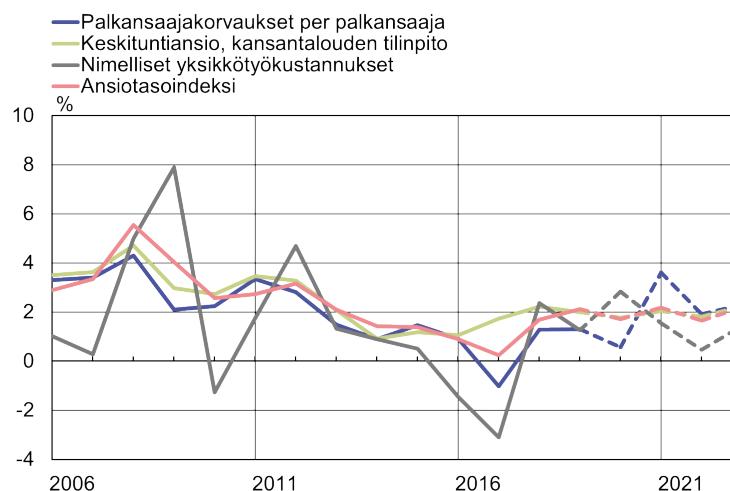
Ennustejakson loppupuolella yksityisen kulutuksen kasvu ja tuotantokuilun umpeutuminen tukevat inflaatiota. Pohjainflaatio kiihtyy asteittain etenkin palveluiden hintojen nousun myötä. Energian sekä elintarvikkeiden hintojen nousu jatkuu talouden elpessä. Kokonaisuutena YKHI-inflaatio kiihtyy 1,2 prosenttiin vuonna 2022 ja päättyy 1,5 prosenttiin vuonna 2023.

Palkat nousevat noin kahden prosentin vuosivauhtia

Alkuvuodesta 2020 solmitut työehtosopimukset seuraaville kahdelle vuodelle noudattivat sopimuspalkkojen korotuksien osalta reilun 3 prosentin linjaa. Vuoden 2020 sopimuskorotukset olivat pääsääntöisesti seuraavaa vuotta pienemmät. Nimellispalkkojen nousu ansiotasoindeksillä mitattuna onkin hidastumassa kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen perusteella 1,7 prosenttiin (kuvio 12). Vuonna 2021 ansiotasoindeksin nousu kiihtyy 2,2 prosenttiin, vaikka liukumien kasvun odotetaan pysyvän hitaana heikon suhdannetilanteen vuoksi. Nimellispalkkojen odotetaan keskimäärin nousevan noin 2 prosentin vauhtia ennustejaksolla vuosina 2020–2023.

Kuvio 12.

Ansioiden nousu kahden prosentin tuntumassa

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

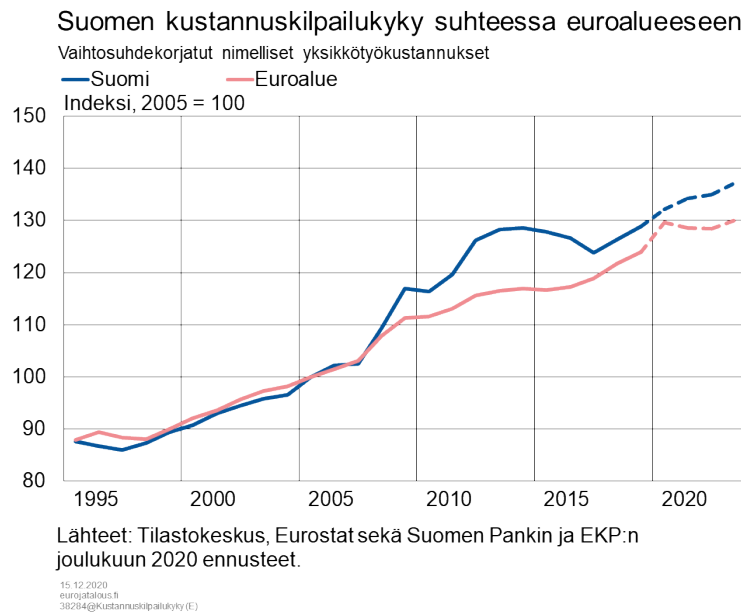
15.11.2020
eurojatalous.fi
38284@Ansio (E)

Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohti nousevat vain 0,6 % vuonna 2020. Nousuvauhdin hidastumisen taustalla ovat mm. koronapandemiasta seuranneet laajamittaiset lomautukset sekä pandemian vaikutusten lieventämiseksi päätetty työnantajien työeläkemaksujen tilapäinen alennus vuodelle 2020. Vuonna 2021 palkansaajaa kohden laskettujen palkansaajakorvausten nousu kiihtyy 3,6 prosenttiin, ja vuosina 2022–2023 nousuvauhti pysyy 2 prosentin tuntumassa. Nimelliset yksikkötyökustannukset nousevat lähes 3 % vuonna 2020, kun työn tuottavuus alkaa laskea. Ennustejakson lopussa yksikkötyökustannusten kasvu kuitenkin hidastuu selvästi työn tuottavuuden kasvun palautumisen myötä.

Kustannuskilpailukyky heikkenee hieman

Koronapandemian vuoksi kustannuskilpailukyvyyn, ja erityisesti työn tuottavuuden, kehityksen arviointiin liittyy merkittävää epävarmuutta. Ennusteen mukaan Suomen kustannuskilpailukyky heikkenee hieman ennustevuosina. Kilpailukyky näyttää paranevan euroalueeseen nähden vaihtosuhtekorjatuilla nimellisillä yksikkötyökustannuksilla mitattuna vuonna 2020. Kustannuskilpailukyky kuitenkin uhkaa heiketä ennustejakson myöhempinä vuosina (kuvio 13). EKP:n joulukuun ennusteen mukaan yksikkötyökustannukset kääntyvät euroalueella laskuun vuonna 2021, mutta Suomessa niiden ennustetaan kasvavan.

Kuvio 13.

Riskiarvio

Ennusteessa on riskejä molempiin suuntiin. Talousnäkymien suurin epävarmuus liittyy siihen, miten nopeasti pandemia saadaan hallintaan lääketieteellisen ratkaisun myötä ja epävarmuus globaalisti hälvenee. Huomattavaa epävarmuutta liittyy myös siihen, miten viruksen leviäminen onnistutaan estämään ennen lääketieteellisen ratkaisun onnistunutta toimeenpanoa. Jos tartunnat lisääntyvät ja rajoitustoimia joudutaan tiukentamaan, taloudellisesti sillä on merkittäviä kielteisiä vaikutuksia etenkin paljon työllistäviin palvelualoihin.

Koronaviruspandemian saaminen täysin hallintaan vuoden 2021 aikana on epävarmaa. Toisen aallon nopea voimistuminen ja uusien tartuntojen pelko leikkaavat kotimaista kysyntää ja erityisesti palveluiden kulutusta. Pelkkä rajoitustoimien purkaminen ei vielä riitä palauttamaan taloudellista aktiiviteettia entiselleen. Erityisesti palveluiden kulutukseen kuluttajat voivat suhtautua varovasti, kunnes lääketieteellinen ratkaisu on saatu otettua tehokkaasti käyttöön.

Myös vientimarkkinoiden kehitykseen liittyy paljon riskejä. Toisen aallon voimakas leviäminen Suomen vientimarkkinoilla ja rajoitustoimien kiristyminen uudelleen vuoden 2020 lopulla luovat epävarmuutta ja voivat siirtää Suomen viennin kannalta tärkeitä investointeja pitkälle tulevaisuuteen. Epidemian ja sen hillitsemiseksi asetettujen rajoitustoimien voimakkuus ja ajoitus vaihtelevat maittain, joten vientimarkkinoilla vallitseva epävarmuus jatkuu vielä pitkään.

Sen arviointi, milloin lääketieteellinen ratkaisu saadaan riittävän menestyksellisesti otettua käyttöön, on vaikeaa. Tästä syystä myös sen arviointi, miten tauti ja rajoitustoimien pitkittyminen vaikuttavat talouskehitykseen, on hankalaa. Ennusteeseen liittyvää poikkeuksellisen suurta epävarmuutta voidaan kuitenkin havainnollistaa vaihtoehtoisten skenaarioiden avulla. Tässä riskiarviossa on kuvattu joulukuun 2020

ennusteen lisäksi kaksi vaihtoehtoista skenaariota Suomen talouden lähivuosien kehityksestä (taulukko 3).

Taulukko 3.

Skenaarioiden ja ennusteen kuvaukset			
	<i>Lievä skenaario</i>	<i>Joulukuu 2020 ennuste</i>	<i>Vakava skenaario</i>
Oletus pandemiasta	<i>Virus saadaan hallintaan nopeasti (esim. lääketieteellisten edistysten tai muiden toimien ansiosta).</i>	<i>Virusta ei saada nopeasti hallintaan, ja osaa rajoitustoimista joudutaan ylläpitämään vielä vuonna 2021. Lääketieteellisen ratkaisun läpivienti onnistuneesti koko väestön suhteen vuoden 2021 aikana.</i>	<i>Virusta ei saada kunnolla hallintaan. Lääketieteellisten ratkaisujen onnistunut implementointi kestää pidempään. Tiukat rajoitustoimet joudutaan palauttamaan ja pientä osaa niistä jatkamaan joulukuun 2020 ennustetta selvästi pidempään.</i>
Talouden toipumisvauhti	<i>Talous toipuu ripeästi vuoden 2021 alusta alkaen.</i>	<i>Toipuminen vahvistuu vuoden 2021 aikana.</i>	<i>Talouden taantuma on syvä, ja toipuminen jää selvästi joulukuun 2020 ennustetta hitaammaksi.</i>
BKT vuonna 2023	<i>Ei merkittäviä pysyviä vaikutuksia. BKT palautuu ennen kriisiä vallinneelle kasvu-uralle.</i>	<i>Jonkin verran pysyviä vaikutuksia. BKT jää hieman alle ennen kriisiä vallinnutta ennustearaa.</i>	<i>Merkittäviä pysyviä vaikutuksia. BKT jää merkittävästi alle ennen kriisiä vallinnutta ennustearaa. Epävarmuus pysyy erittäin suurena.</i>
Inflaatio	<i>Kysyntätekijät, kuten kulutuksen vaimeus, hillitsevät hintojen nousua lyhyellä aikavälillä. Tarjontatekijät eivät ole merkittäviä.</i>	<i>Inflaatio hidastuu väliaikaisesti. Kysyntätekijät hillitsevät hintojen nousua, sillä tarjontatekijöiden vaikutus on vähäisempi.</i>	<i>Inflaatio hidastuu pidempiaikaisesti. Kysyntätekijät hillitsevät hintojen nousua tarjontatekijöitä enemmän.</i>

Ennuste: pandemian väistyminen antaa tietä kasvun vahvistumiselle

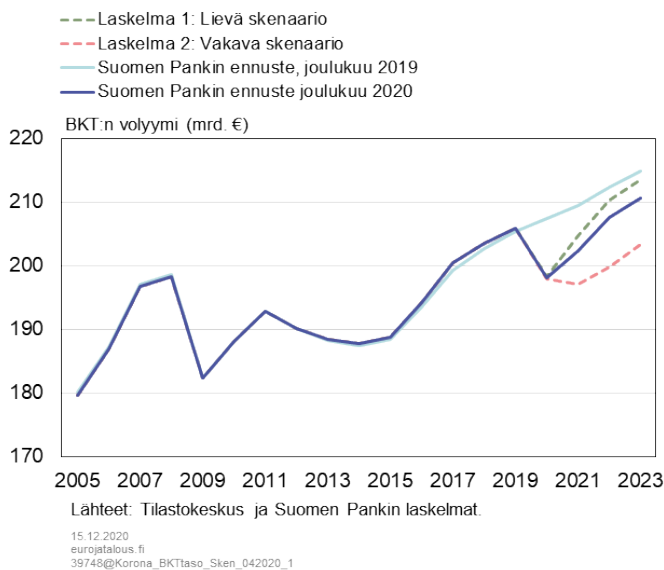
Suomen Pankin joulukuun 2020 ennusteen oletuksen mukaan viruksen saaminen hallintaan kestää pitkälle ensi vuoteen. Rokote tai toimiva hoitomuoto saadaan jaettua riittävässä määrin väestölle vuoden 2021 aikana. Epävarmuus jatkuu silti pitkälle vuoteen 2021.

Ennusteen mukaan Suomen talous toipuu vuosina 2021–2023, mutta BKT jää ennustejakson lopulla jonkin verran alemmalle tasolle verrattuna Suomen Pankin joulukuun 2019 eli kriisiä edeltäneeseen ennustearaan (kuvio 14). Kaiken kaikkiaan tavaroiden ja palveluiden määrää, eli BKT:tä, jää tuottamatta kumulatiivisesti arvioiden runsaan 25 mrd. euron edestä vuosien 2020–2023 aikana.^[2]

Talouteen muodostuu jonkin verran pysyviä tuotantotappioita työllisyyden heikkenemisen ja konkurssien myötä. Työttömyys jää suuremmaksi kuin ennen kriisiä (kuvio 15). BKT laskee huomattavasti vuonna 2020, ja talouden toipuminen on suhteellisen hidasta vuonna 2021. Epävarmuuden hälveneminen vuoden 2021 loppua kohden ja vientimarkkinoiden toipuminen kiihdyttävät BKT:n kasvua vuosina 2021 ja 2022. Vuonna 2023 talouden kasvu palautuu lähelle pitkän aikavälin kasvua.

Kuvio 14.

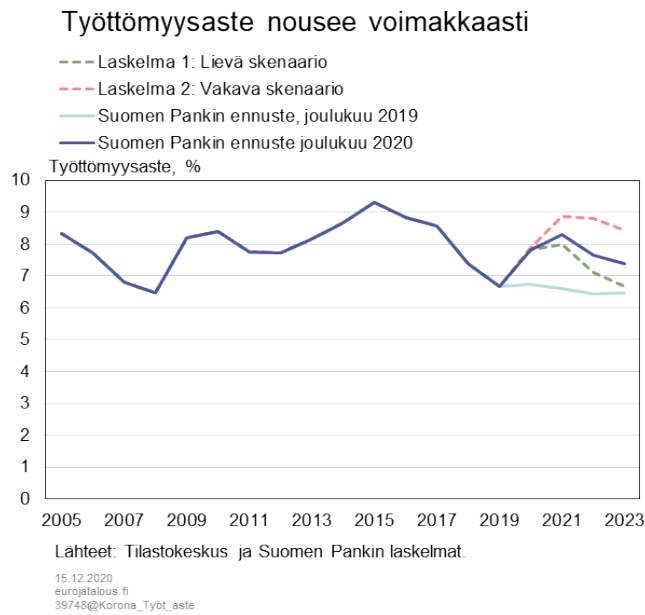
Ennusteeseen liittyvä poikkeuksellisen suurta epävarmuutta

Talous toipuu vähitellen yksityisen kulutuksen tukemana vuosina 2021 ja 2022. Myös vienti palautuu lähelle ennen kriisiä vallinnutta kasvu-uraa vientimarkkinoiden kasvu vetämänä. Tuonti kasvaa kulutuksen ja viennin vanavedessä, joten nettovienti ei tue kasvua. Yksityiset investoinnit vilkastuvat vuosina 2022 ja 2023, mutta jäävät historiaansa nähden suhteellisen vaimeiksi.

2. Koronakriisiä ennen vallinneella ennustearalla tarkoitetaan Suomen Pankin joulukuun 2019 ennustetta vuosille 2019–2022. Talouden kasvun vuonna 2023 on oletettu lähenevän pitkän aikavälin kasvua.

Kuvio 15.

Lievä skenaario: rokotteen nopea käyttöönotto säästäisi pysyviltä vaurioilta

Lievä skenaario kuvaa tilannetta, jossa pandemia saadaan globaalisti hallintaan ennusteeseen sisältyvää arviota nopeammin lääketieteellisten edistysaskelten ja aktiivisesti kohdennettujen toimien ansiosta. Kun pandemia saadaan nopeasti ja pitkäaikaisesti hallintaan, myös pelko uusista tartunnoista luonnollisesti vähenee merkittävästi. Vastaavasti rajoitustoimia voidaan merkittävästi lieventää jo vuoden 2021 alkupuolella. Tässä skenaariossa pitkäaikaisia ja merkittäviä tuotantotappioita ei juurikaan synny.

Lievässä skenaariossa talouden toipuminen on nopeaa (kuvio 14) ja BKT palautuu hyvin lähelle ennen koronakriisiä vallinnutta ennusteuraa vuonna 2023. BKT supistuu jyrkästi vuonna 2020, mutta vastaavasti voimistuu nopeaan kasvuun vuonna 2021 (taulukko 4). Vuonna 2023 BKT:n kasvu hidastuu lähelle pitkän aikavälin kasvu-uraa. Työllisyys kasvaa ennustetta selvästi nopeammin, ja ennustejakson lopulla työllisyys on jo hyvin lähellä kriisiä edeltänyttä kasvu-uraa.

Taulukko 4.

Keskeiset tulemat		2019	2020^e	2021^e	2022^e	2023^e
Bruttokansantuote, vuosikasvu (%)	Lievä skenaario	1,1	-3,7	3,2	2,7	1,5
	Ennuste	1,1	-3,8	2,2	2,5	1,5
	Vakava skenaario	1,1	-3,9	-0,4	1,3	1,8
Työllisyysaste (%)	Lievä skenaario	72,6	71,7	72,4	73,2	73,5
	Ennuste	72,6	71,6	71,8	72,7	73,2
	Vakava skenaario	72,6	71,6	71,2	71,3	71,7
Työttömyysaste (%)	Lievä skenaario	6,7	7,8	8,0	7,1	6,7
	Ennuste	6,7	7,8	8,3	7,7	7,4
	Vakava skenaario	6,7	7,9	8,9	8,8	8,4
Julkisen talouden alijäämä, suhteessa BKT:hen (%)	Lievä skenaario	-1,0	-6,9	-3,8	-2,5	-1,8
	Ennuste	-1,0	-7,1	-4,7	-3,2	-2,4
	Vakava skenaario	-1,0	-7,1	-6,6	-5,1	-3,8
Julkisyhteisöjen velka, suhteessa BKT:hen (%)	Lievä skenaario	59,3	68,3	69,5	69,9	70,8
	Ennuste	59,3	68,4	71,3	72,6	74,0
	Vakava skenaario	59,3	68,6	75,2	79,2	81,7
Inflaatio* (%)	Lievä skenaario	1,1	0,4	1,2	1,5	1,7
	Ennuste	1,1	0,4	0,9	1,2	1,5
	Vakava skenaario	1,1	0,4	0,6	0,8	1,0

Lievä skenaario: Talous toipuu nopeasti ilman merkittäviä ja pysyviä tuotantotappioita.
Ennuste: Suomen Pankin joulukuun 2020 ennuste.
Vakava skenaario: Talous toipuu hitaasti ja syntyy merkittäviä pysyviä tuotantotappioita.

* Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi.
e = ennuste

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Virusen pelko ja rajoitustoimet leikkaavat väliaikaisesti yksityistä kulutusta ja erityisesti

palveluiden kysyntää, joka kuitenkin palautuu ennalleen nopeasti viruksen uhan poistuessa. Yksityinen kulutus kasvaa selvästi nopeammin kuin joulukuun 2020 ennusteessa ja ylittää jo vuonna 2021 koronakriisiä edeltäneen tason. Kulutuksen kasvu jatkuu ripeänä myös vuonna 2022, kun koronakriisissä säästyneitä kotitalouksien tuloja käytetään yksityiseen kulutukseen. Kuluttajat purkavat patoutunutta kysyntää koronakriisiin jäätyä taakse. Vientimarkkinat kärsivät, mutta epävarmuuden hälveneminen saa myös viennin ja investoinnit liikkeelle suhteellisen nopeasti. Heikko kokonaiskysyntä hidastaa inflaatiota vain lyhyellä aikavälillä.

Vakava skenaario: pandemian pitkittyminen jättäisi talouteen pysyviä arpia

Vakavassa skenaariossa virusta ei saada kunnolla hallintaan kuin vasta ennustejakson loppupuolella ja joitain rajoitustoimia joudutaan ylläpitämään selvästi pidempään kuin joulukuun 2020 ennusteessa. Näin ollen myös epävarmuus sekä terveydestä että taloudesta säilyy selvästi suurempana. Vakavassa skenaariossa oletetaan joulukuun 2020 ennusteen tavoin, että markkinoille saadaan rokote tai toimiva hoitomuoto vuoden 2021 aikana, mutta sen laajamittaisen käyttöönoton oletetaan pitkittyvän huomattavasti. Vakava skenaario kuvaakin laveasti tulkittuna heikompaan talouskehitykseen viittaavaa viruksesta johtuvaa riskiä suhteessa joulukuun 2020 ennusteeseen.

Vakavassa skenaariossa talous supistuu myös vuonna 2021 ja alkaa vain vaivoin kasvaa vuonna 2022. Eri toimialoilla ilmenee selvästi enemmän pysyviä tuotantotappioita kuin joulukuun 2020 ennusteen mukaisessa tilanteessa. Huomattavan monet yritykset ajautuvat konkurssiin, ja suuri osa työttömyyden kasvusta jää pysyväksi. BKT:n taso jää tässä skenaariossa lähes 4 % ennen koronakriisiä vallinnutta ennusteuraa alemmaksi vuonna 2023.

Vakavassa skenaariossa pelko ja epävarmuus uusista tartunnoista sekä rajoitustoimet leikkaavat kotitalouksien kulutusta. Yritykset lykkäävät investointejaan, sillä kysyntä on heikkoa, kapasiteetin käyttöaste on alhainen ja epävarmuus tulevasta on suurta. Epäsuotuisa investointiympäristö maailmalla heikentääkin Suomen vientiteollisuuden edellytyksiä toipua. Investointien väheneminen Suomen tärkeillä vientimarkkinoilla painaa Suomen talouskasvua pitkäaikaisesti. Kysynnän heikkous pitää inflaation hitaana ennustejaksolla.

Julkisen talouden tilanne heikkenee

Suomen talouden jyrkkä supistuminen heikentää julkisen talouden tilannetta huomattavasti kaikissa skenaarioissa, ennuste mukaan lukien. Heikointa kehityskulkua julkisen talouden kannalta edustaa vakava skenaario, jossa tuotannon ja työllisyyden pysyvä heikkeneminen on erityisen merkittävää. Julkisen talouden velkasuhteen kasvu vuodesta 2019 vuoteen 2023 vaihtelee skenaariosta riippuen runsaasta 10 prosenttiyksiköstä yli 20 prosenttiyksikköön. Vuonna 2019 velkasuhde oli hiukan alle 60 % BKT:stä. Työllisyyden ja yksityisen kulutuksen heikkeneminen leikkaa verotuloja samalla kun työttömyyden kasvu lisää julkisia menoja. Myös valtion toimet taantuman vaikutusten pehmentämiseksi kasvattavat alijäämää (ks. [julkisen velka](#)).

Epidemiatilanne sanelee talouden toipumisen

Ennusteeseen liittyy sekä heikomman että paremman kehityksen riskejä. Erityisesti lyhyellä aikavälillä eli vuoden 2021 aikana talous voi kasvaa nopeammin kuin joulukuun 2020 ennusteessa on arvioitu. Näin voi käydä, jos rokote onnistutaan jakamaan väestön keskuudessa odotettua tehokkaammin. On kuitenkin syytä korostaa, että laskelmiin sisältyvä epävarmuus kumpuaa etenkin siitä, että ei tiedetä, miten koronapandemia etenee lähitulevaisuudessa Suomessa tai muualla maailmassa. Huomattavaa epävarmuutta liittyy myös siihen, miten viruksen leviämistä onnistutaan eri puolilla maailmaa estämään. Pandemia ei ole ohitse ennen kuin se on saatu tukahdutettua kaikkialla maailmassa.

Jos rokotteen jakamisessa esiintyy merkittäviä viivästyksiä, kohdennettuja toimia tartuntojen vähentämiseksi ei saada toimimaan tai jos vapaaehtoisia suosituksia, kuten turvavälejä ja maskien käyttöä, ei tarpeeksi noudateta, tartunnat kasvavat ja rajoitustoimia joudutaan kiristämään. Tällä olisi taloudellisesti merkittäviä kielteisiä vaikutuksia etenkin paljon työllistäviin palvelualoihin. Lääketieteellisiä edistysaskeleita koronavirusta vastaan on otettu, mutta tautia ei millään muotoa ole vielä kukistettu. Epävarmuutta sisältyy edelleen muun muassa siihen, millä aikataululla rokotteita saadaan jaettua tehokkaasti, jotta virus saadaan taltutettua globaalisti.

Myös muut tekijät vaikuttavat toipumiseen

Epävarmuutta liittyy myös siihen, minkälaisia rakennemuutoksia koronakriisi aiheuttaa esimerkiksi kansainväliseen kauppaan, työnjakoon ja tuotantoon. Taloudellisten vaikutusten kannalta myös sillä on merkitystä, miten kriisi vaikuttaa digitalisaation kehitykseen ja kulutuskäyttäytymiseen. Rakennemuutoksilla voi olla sekä positiivisia että haitallisia vaikutuksia talouteen.

Talouspolitiikan tuki on ollut toistaiseksi mittavaa globaalisti niin raha- kuin finanssipolitiikankin alueella, ja se on lieventänyt koronapandemian aiheuttamaa taantumaa Suomessa ja muualla maailmassa. Tulevaan talouskehitykseen vaikuttaa kuitenkin se, miten finanssi- ja rahapoliittisia tukitoimia jatketaan, kohdennetaan ja ajoitetaan. Kriisioloissa on tärkeää, että talouspolitiikalla tuetaan taloutta niin pitkään kuin on tarpeellista pitkäaikaisten haittojen minimoimiseksi. Samoin kustannuskilpailukyyn kehityksellä on merkitystä sille, miten kriisistä toivutaan.

Joulukuun 2020 ennuste on todennäköisin talouden kehityskulku. Sen sijaan lievä tai vakava skenaario ei välttämättä kuvaa heikointa tai parasta mahdollista taloudellista kehitystä, vaan talouskasvu voi osoittautua myös näitä hitaammaksi tai nopeammaksi.

Mitä pidempään koronakriisi ja siitä aiheutuva poikkeuksellinen epävarmuus jatkuu, sitä enemmän se aiheuttaa taloudelle pitkäaikaisia haittoja, kun konkurssit lisääntyvät ja työttömyys kasvaa. Resurssien uudelleen allokoinnin tehokkuudella on merkitystä toipumisen kannalta, ja siihen liittyy myös epävarmuutta. Esimerkiksi työpanoksen siirtyminen alhaisen tuottavuuden palvelualoilta esimerkiksi ICT-aloille vaatii koulutusta eikä tapahdu kitkoitta.

Myös vientimarkkinoiden elpymisen viivästyminen haittaisi merkittävästi Suomen

vientiteollisuuden toipumista. Koronakriisin pitkittyminen yhdistettynä mahdolliseen kilpailukyyn heikkenemiseen ja julkisen talouden nopeaan velkaantumiseen vaikeuttaisi ja pitkittäisi talouden taantumaa entisestään lähivuosina. Ennusteen liiteartikkelissa ([Koronakriisin syvyys ja siitä palautuminen](#)) keskustellaan vaikutuskanavista, joiden välityksellä kriisi voi jättää pitkäkestoisia arpia työllisyyteen, pääomakantaan tai tuottavuuteen.

Avainsanat

koronakriisi, bruttokansantuote, ennuste, talouskasvu, talousnäkömät, korona